

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 ft, félre 6 ft, évnegyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent

Nyiteltéri cikkek:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők. — Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

Társadalmunk bajai

különös tekintettel

az öngyilkosságra.

DOBRÁNSZKY PÉTER,

jog- és bölcsészettudor, kir. jogtanártól.

III.

Az értelmi művelődés erkölcsnemesítő hatása tömeges tényezők észlelése által még kétségen felül nem helyeztetett az u. n. moralstatistikai buvárlatok kezdetlegessége, az eszközök és a buvárlatokhoz kellő közigazgatási szervezetek hiánya miatt. Sőt vannak, a kik az értelmi művelődés erkölcsítő jelentőségét legalább is problematikusnak tartják. (Ld. Oesterlen: med. Stat. 738. l.—Horn: Bevölkerungsstat. Stud. és mások). Azt gondolják ugyanis, hogy az öngyilkosságra bíró szenvedélyek és indokok gyökere az ember erkölcsi lényében és kedélyében, nem pedig tudásában és értelmiségében van; úgy, hogy a gyarapodó tudás és műveltség az embereket ugyan okosabbakká teszi, de jobbakká nem. Nekem azonban erős hitem az, hogy a műveltség az erkölcsöket is javítja, oly annyira, hogy ugyanazon emberek, ugyanazon nép különböző műveltségi állapotokban egészen más jellem- és erkölcsképződések mutat fel. Ez történelmileg volt és igazolható tény.

A műveltségnek felszeg, tehát hamis fogalmát alkalmazhatik azon felfeetés, hogy a műveltség nem, de javulni nem tanít, a mi különben nem véve ellenmondás, mert okulva javulni, az igazi műveltség nemcsak az értelmi, hanem az erkölcsi tehetségek összehangos fejlesztésén rejtejtetésében áll, sőt legtagasabb az erkölcsi test edzését, gyakorlását és nevelését kívánja. („Ép testben ép lélek!”) A műveltség az által, hogy javító eszméket, nemesült szokásokat és erkölcsi eszméket és honosít meg, kétségkívül átalítja az egész embert, tehát kedélyét is; mert az emberben az erkölcsi eszmék, a kedély oly szoros és létszerű kapcsolatban áll az értelemmel és hatványaival, hogy nem választhatók egymástól, hanem egymással kölcsönhatásban állnak, sőt természetnek szüke képi kölcsönhatásban és összműködésben vannak.

Az embert nem lehet úgy mint a vegyeszeti-épződött természeti testeket különböztetni kétféle meg észre: mert akkor nemcsak hogy meg lehet az ember, hanem a szétbontás által elemeket sem nyerhetünk, mint a kémiai miveletek által. A kedély ép oly kevés létezik valóságban az emberi szervezettől elvonat, mint az ész; mindakettő egységes szervezetben egészíti és tartja fenn egymást és együtt képezik a belső embert.

A mi tehát az ember belső világába behat, az ép úgy uralja az értelmi mint az erkölcsi szerveket. Megengedem, hogy pusztán az értelmi tehetségek gyakorlása és képzése az erkölcsi erőknél pedig teljes elhanyagolása által, az értelem nyakára növeszthető a kedélynek, ez mesterséges és erőszakos eljárás; de hogy ha valaki ráadja magát arra, hogy magát nemcsak könyvek olvasásával vagy tudományos kísérletekkel és buvárlatokkal művelje, hanem gyakorolja a jótékonyt, az önuralom, a szelidség erényeiben, még chezt testét is gymnastisálja használja.

TÁRCZA.

Jókai Mór.

Schmidt Juliánról.

(Folytatás.)

Ha ezt a realistikus módszert csak a társadalmi állapotokra alkalmazta volna, a melyeknek festésére és bírálatára van szentelve a „Fekete gyémántok” nagy része! A börze hullámlása a részvénytészedelgés, az arisztokratának abban való érdekeltsege, jóllehet mindezt itthon mi is ismerjük, de mivel ezek a magyarok és ruménekhöz hasonló népeknél mégis más terjedést vesznek, nagy köszönettel tartoznánk a magyar költőnek, ha ő ezt velünk tisztán megismertetné. Meglehet, hogy pontosan fest, de nem azt a benyomást teszi. A költő Sue Eugen schablonszerűségével dolgozik; a trivialis a hallatlannal vegyül és az összefüggést hiába keressük. Hasonló az eset az egyháznak a keletkező felvilágosodás elleni harcát illetőleg is; itt-ott felmerül egy-egy igen jellemző vonás, de az ismét éppen oly hirtelen eltűnik és Don Carlosban vagy a Bolygó zsidóban találjuk magunkat. Az egyetlen kiválóan magyarszínű jellemű, Angela grófnő pompásan van alkotva, de a mint komoly cselekvéshez és szenvedéshez jut a költő kiejti kezéből a fonalt. Mit teremtetett volna Turgenjew egy ilyen alakból!

A regény leghibásabb alakjai — és ez valóban rossz — a hős és a hősnő. Iván Balzac modorában van alkotva:

nos és képző mozgásokkal, — nem hihiem, hogy csak okosabb legyen, de jobbá nem.

E felfeetés nemcsak a testszervezet, hanem a mindennapi élet tényei ellen volna.

Meggyőződésem szerint tehát a műveltségnek igenis van erkölcsjavító hatalma, csak hogy, ha ilyen hatalmu akar lenni, akkor a műveltség az egész emberre, nemcsak egyes elemekre kell kiterjedni.

Különben az öngyilkosság nem a valóban műveltek közt fordul elő a leggyakrabban, hanem azon osztályoknál, melyek a polgárisodás külmázával, esztelen fényvadászokkal, divatos piaci frázisokkal és eszmékkel jönnek ismeretségbe, a nélkül azonban, hogy belsejökben emelkedés és nemesülés történne. A félműveltség nemcsak gyengébbek és erélytelenebbek teszik a csapások közt, de azáltal, hogy elérhetetlen rögeszmék- és vágyakkal tölt meg, elégedetlenné, zúgolódóvá teszi és kétségbeesett lépésekre ragad, melyek szinte divatosokká válhatnak.

Igy tapasztaljuk, hogy azok, kik minden határozott hivatás nélkül élnek és kóborolnak, az u. n. „járdakoptatók” a műveltség bizonyos külmázát hordják magukon, azonban még e csekély műveltségi tökélet elvetendő czélokra és vállalatokra pazarolják. Hasonlóan látjuk, hogy a katonák és cselelőosztály rendesen nagy külfélynnyel és cifra színekben jár-kelek, anélkül azonban, hogy jellemképző szilárd alapokon nyugodnának, azért van az, hogy, miként Oesterlen is találta, a cseledek, katonák és korhelyek sorából kerül ki nagyon sok bűntevő és a legtöbb öngyilkos.

Ha a polgári állapotot, vagyis azon körülményt tekintjük, a mint nőtlenség, hajadon, házasság, özvegy vagy elvált állapotok az öngyilkosok, azt találjuk, hogy egy millió ugyanazon p. állapotú emberre

Polg. áll.	Szász-kr.	Würtemb.	Franciaor.
	1847—58	1846—60	1865—
Nőtlenség v. hajadon	481 120	226 52	343 51
Házasság	481 120	226 52	237 59
Özvegy	1242 240	530 97	641 127
Elvált	3102 312	1298 251	öngyilkosság jön.

E tények arról tanuskodnak, hogy az öngyilkosok legnagyobb száma a tényleg nőtlenség életét élők közül kerül ki, mert míg a házasság átlagosan 16%-al járulnak az öngyilkossághoz, a nőtlenség 28.10%, a hajadonok 21.6%, az özvegyek 36%, az elváltak 60%-al járulnak Németországban a szomorú társadalmi adóhoz. Franciaországban pedig 19.4% a házasság, 28.1% a nőtlenség, 52.5% az özvegyek részvétele az öngyilkosságon. Más szavakkal a házasság 19.4%; a mindennemű nőtlenség (hajadon, özvegy vagy elvált) 80.6% (1) százalékát képezik az öngyilkosoknak. Vagy még érthetőbben: a nőtlenségnél 4—5-ször nagyobb a valószínűség, hogy öngyilkosokká lesznek, mint a házasságnál.

Ezen tárgyilagosságnál a tények után indultunk, és ne gondolja senki, hogy a nők vetnek rá arra, hogy ilyen ijesztő számításokkal rejtsem meg a nőtlenséget. Minden gyanúsító felfeetések ellen hivatkozom forrásaimra, melyek egy Quételet, Wagner és Legoyt hitelével bírnak.

Bizony nem az igéző női bájak, hanem a

egy tisztavízű philantrop, felruházva a legszebb szellemi tehetségekkel és rendíthetetlen kötelességgérrettel. Le van írva, miként tölti el idejének felét a szénbányában, mindenre vigyáz, a mit lehet, mindent ő maga tesz, többi idejét természettani kísérletekre fordítja, hogy a nagy, titkos szert felfedezze.

Midőn Balzac a „La Recherche de l'absolu”-ben leírja Claés Balthazart, a mint ez a bölcsök követ keresi vagy Les Illusions perdues-ben Sechard Dávid papirgyártást, a ki a rongyok feldolgozására egy jutányosabb módszert talál fel, ottan-ottan ő is hallatlanokat állent ugyan, de az ember hiszen neki, nem csak azért, mivel minden krajczárt és fillért előre felszámol, hanem mivel találmanya a maga keretében marad.

Mindezekben az esetekben Balzac a természet törvényét szem előtt tartja: mely szerint a lelki erőknél egyetlen egy pontra való összevonása mindig az összehangnak egy nemévé fajul, hogy ez az értelmi szenvedély hősét képtelenné teszi arra hogy oly esetekben, a melyek saját szenvedélyén kívül esnek, célszerűleg működhessek. Ezt a törvényt a Fekete Gyémántok költője hallatlanul félreisméri; a ő Ivánja szénbányája ügyében a fővárosba utazik, ott a lovas katonasággal összeelgyedik a nőkel való kedélyes és szellemes társalgásban mindenkin tulesz, úgy tánczol mint egy vestris, egy párviadalban ellenfelének először a szivarát lövi ki a szájából, azután a sapkát fejéről, végre a görbe karddal az ezred leghíresebb bajvivójának kezét és lábszárát dolgoztatja meg vele. Minden kártyajátékos mesterileg ért, a költészet, festészet, zene, haj és konyha művészet

rideg tények kényszerítő hatalma parancsolja a számítás, és mi nem tehetünk jobbat és üdvösebbet a kérelhetetlen tényállással szemközt, mint-hogy övszert ajánlunk, mely szerelemmel, az anyagi nő és gyermekek szerelmével gyógyítja a társadalmi bajt. A házasság, a családi élet az öngyilkosság ellen az, a mi a villámhárító az égháboruban. Ezen állítás komoly tapasztalatokon nyugvó igazság.

Mindezek, mi az életben üdvös: az államnak, erkölcsnek, műveltségnek és boldogságnak őslorrása és örök tűzhelye a család. A tudomány a családot az emberi nem legüdvösebb intézményeként tiszteli, mely méltán emelkedik minden ügyleti és üzleti jelentőségen felül a polgári szentségek sorába. Azok a felkiáltások és intések, melyeket az öngyilkos végvonaglásában intez a hátramaradottakhoz, midőn azt mondja, hogy: „házasságjotok!” mert nincs szerencsétlenebb és elhagyottabb teremtes a nyomorban magára szakadt embernél, méltó, hogy figyelembe vegyük a benne rejlő jelentőség egész súlyával; egyszersmind azonban kiáltó tanúbizonyság, a mellett, hogy a nő a család, a tiszta erkölcs, a jólét hivatott őrangyala, tőlünk függ, hogy azzá legyen.

A vallásnak is tagadhatatlan befolyása van az öngyilkosság mérvére, habár a vallást alig lehet egészen különválasztani számos más társadalmi és természeti befolyásoktól.

Egy millió lélekre jött:

	protest.	kath.	más ker.	Móz. vall.
Poroszországban 1849—55.	159.9	49.6	130.8	46.4
Bajorországban 1844—56.	135.4	49.1	—	105.9
Ausztriában 1852—54. és 1858—59.	79.5	51.3	54	20.7
Württemberg 1846—60.	113.5	77.9	—	65.6
Magyarországon 1852—54. és 1858—59.	54.4	32.8	12.3	17.6
Erdélyben 1852—54., 58—59.	73.6	113.2	20.5	35.5

Az ausztriai magyar birodalomban 1858—59. jött egy millió lélekre:

	kath.	ágostai hely.	g. kath.	g. n. e. unit.	Móz. v.
Magyarh. 41.	60.	74.	14.	15.	— 30.
Erdélyben 130.	90.	83.	29.	24.	94. —
Határötv. 28.	32.	—	91.	22.	—
Galiczia 45.	18.	—	47.	—	10.
Bukovina 80.	—	—	34.	—	—
Csehorsz. 69.	162.	114.	—	—	81.
Morvaorsz. 67.	58.	72.	—	—	12.

Az országházból.

Pest, november 26.

r. A tegnapi ülésben, több kérvény és jelentés benyújtása után legelőbb is a telepítvényekről szóló

5) Mohl: Encyklop. d. R. u. Stwn. Tübingen 1859. 10—15. l.

Riehl: Die Familie.

Morgan: Woman and her master... Königs-warter: Histoire de l'organisation de la famille en Fr. Paris; Laboulaye: Histoire de la propr. fonc. en Occid. Paris. 1839.

Bosse: Familienleben. Stuttg. u. Tüb. 1835.

Schützenberger: Les loys de l'ordre social. Paris. 1849

Unger: Die Ehe in ihr. welthist. Entwick. Wien.

felől éppen oly csallhatatlan ítélőbíró, mint a mily hőse a kalapácsnak és ülőnek. Ezek igen számos előnyök egy emberre nézve; mert ezek egymást kizárják.

Ezen hibának mélyebb oka van, a melyre cél-szerű lesz a magyar költőt figyelmeztetni. Az ő becsülésre méltó törekvése oda van irányozva, hogy a polgári állásnak tiszteletet szerezzen, honfáival a gazdaságot, szóval kereskedelmet és a tanulást megkedveltesse. De egy magyar közönség részére ir, a kinek képzelő tehet-ségében a polka, a sarkantus csisza, a kiket bajusz, a görbe kard és az atilla eddigelő a főszerepet játszották. Hogy ezt a közönséget megnyerje, azt biszi, hogy a hasznost a kellemessel össze kell kapcsolni, és végre azt képzeli, hogy ez lehetséges. Veszélyes öncsalódás ez s Magyarországi műveltség fejlődésére nézve aggasztó jelenség! A kéz, mely minden nap az eke szarvát tartja, nem talál a csinos glacé kestyűbe, és a ki husz évet résztint a szénbányában, résztint vegytani műhelyekben tölt el, elveszti a görbe-kard és polka művészetét, a kártya játéktól nem is említve. A művelődés útja darabos, polka-lépésekben azt nem lehet hátra hagyni, egyet mást fel kell azért áldoznunk.

Még csodálatosabb a hősnő kifejlődése. Eveline egy ifju munkásnő Iván szénbányájában; szemel fénylenek mint a fekete gyémántok, vagy a mit ezzel kiakar fejezni, mint a köszén. Iván házassági ajánlatot tesz neki, a mit ez vissza utasít, mivel már egy munkásba szerelmes. Ezen durva legénytől gonoszul bántalmaz-tatva, egy csábítónak, bizonyos üzérnek szavaira hallgat a ki neje firmája alatt az arisztokratia csalmadarál használ-

tjavaslat függőben hagyott 6—és 10. §§-ei fogadtattak el többrendbeli módosításokkal; majd a köztörvényhatósági házi pénztárak alapjairól szóló törvényjavaslat tárgyában tett jelentést az állandó pénzügyi bizottság előadója Széll Kálmán.

E jelentés kiemeli mily alapelvekből kiindulva akart a miniszterium eleget tenni az 1870 XLII. tcz. 90. §-ának; de kimutatta azt is, hogy az egyenes államadók 7.70%-toljának leltése s közigazgatási költségek czi-mén a törvényhatóságoknak való átengedése által csak 11 municipium nyerne az eddiginél nagyobb összegeket, a többi, különösen a szegényebb törvényhatóságok uj rovatokkal kellene hogy polgáraikat terheljék a helyi közigazgatás költségeinek fedezésére. Ily állapotot a törvényhozás nem teremthet. E felett az államadók 7.70% leltése rendkívül bonyolult számításokkal járna s egyáltalában ez alapon a törvény rendeletének eleget tenni lehetlen.

Az állandó pénzügyi bizottság tehát azt javasolja, hogy addig is, míg az adókievetés és beszéd rendszeres reformja bekövetkezik szolgáltatassék ki a törvényhatóságok részére azon összeg, melyet 1870-ben közigazgatási czélokra kaptak. Ez összegeket az állam előzetes havi rátáiban adja ki a törvényhatóságoknak; s ha a municipiumok így se lennének képesek kebli költségeiket fedezni, tegyék azt az 1870 XLII. tcz. értelmében házi adó által. Az állandó pénzügyi bizottság nem lát abba semmi természetellenest, hogy ily módon az állam hozzájárul a törvényhatósági közigazgatási költségeinek fedezéséhez, úgy abban sem, hogy egy törvényhatóság sem kapna többet az 1870-ban kiszolgáltattott összegnél; végül felemlíti előadó, hogy az államadók %-os leengedése által nyerendő összegeket is az 1870 XLII. tcz. 11. §-sa értelmében az államadóra együtt kell kivetni, beszédni.

A bizottság oda utasítandónak véli a miniszteriumot, terjesszen be törvényjavaslatot az 1870. XLII. tcz. 90-ik §-ének módosítására a fenni értelemben és azon meghatározással, egy a törvényhatóságoknak 1870-ben kebli czélokra kiadott összegekből csak az vonassék le, a mi törvénykezési czélokra fordított, a miniszterium által levonatni javasolt 747,394 ft 73⁷/₄ kr pedig hagyassék meg a gyámhatóságok költségeinek fedezésére, ezt mintegy pótlásul kapnák a törvényhatóságok azon költségeik fedezésére, melyeket az árva és gyámhatalom gyakorlása okoz. Eszerint a törvényhatóságok közt megosztandó összeg jóval nagyobb lesz 4,145,748 ft-nál, de ez áldozatot az állam részéről pótolja a nagyfentosságú ügy célra vezető megoldása és azon megnyugvás, melyet ez a törvényhatóságok legnagyobb részénél kelteni fog.

Tisza Kálmán pártolta a pénzügyi bizottság javaslatát azon hozzáadással, hogy ez csak 1872-re birjon érvénynyel s ez év folytán a miniszterium a végleges megoldásra oly törvényjavaslatot terjesszen a ház elé, mely kellő figyelemmel legyen a törvényhatóságok különböző viszonyaira, egy a városok és rendezett tanácsu községek igényeire.

Id. gr. Bethlen János Tisza indítványát pártolván az erdélyi részeket illető következő módosítványt nyujt be: „az erdélyi megyék, vidékek és székeknek és pedig egyenként azon összegek is utalványozandók, melyek 1870-ben a gyámhatóságok kiadásainak fedezésére fordítottak és pedig a 800 számú iromány C) mellékletének 2-ik rovatában kimutatott összegeket.”

Ez indítványt és módosítványt a pénzügyi bizottság előadója is elfogadásra ajánlja, némely felvilágosító

nálja, a melyet saját céljaira megnyerni akar. E mellett kitünő énekesnő is és a legfényesebb viszonyok közt él; egyébaránt egészen ártatlan és erényes, és a midőn helyzetével megismertetik, minden fény és pompáról lemond és mint munkásnő visszatér szénbányájába.

Eddig a történet jóllehet egy kissé különösnek látszik, de miért ne volna lehetséges? De most egy év után ismét a szénbányában találjuk, a hol erény jutalmat nyer nem csak erényes élet folytatásáért, hanem megtörhetlen vidámságáért is; a szénporban tiszta hangon énekl a legvidámabb dalokat és gyönyőfoyaival mindenkinek barátságosan, boldogan és megelégedetten mosolyog.

Kedves Jókai Mór! Ha önnek sikerül ezen az uton az emberi természetet felforgatni, úgy ez egy oly felfedezés lesz, a mely mellett a másik, egy égo szénbányát kioltani csak gyermekjátéknak fog feltűnni. Akkor minden politikai és társadalmi kérdés meg van oldva, akkor a köztársaság éppen oly szükségtelen mint a szabad ipar, úgy mi a magnetikus sark szelid uralma alatt állunk. De a ki szemeit felnyitja, látja, hogy a világ másképpen van terembe. A ki éveken át nem csak a legfinomabb köntösökben járt, hanem a legszellemből élvezetekben részesült, a ki csak a legedesebb illatokat lehelte, a kinek az egész világ hódolva feküdt lábaiánál, — az, ha a szénbányába visszerül, hogy ott a piszokban és gőzben mindennapi kenyeréért munkáljon — az a nap és éj ezen uralkodása alatt nem érezheti magát boldognak és megelégedetnek; a nap és éj nélkül északi sarkon másként lehet, de ott nincs is szénbánya.

(Folyt. köv.)

h.

megjegyzéseket becsatolva előre. A pénzügyminiszter is hozzájárul mindezekhez, csak Tisza Kálmán motívumát nem fogadja el, erre nézve majd akkor teendő megjegyzéseit, midőn a végleges törvény megalkotásáról lesz szó.

Elnök szavazásra öhajta a kérdést becsatolni; de a felírt szavazatok nem állottak el a szótól, s így ez ügy tárgyalása hétfőre haladott.

Az ülés végén Lónyay miniszterelnök előterjeszté a határörvidék 1872-ki költségvetését, tudatva, hogy kinyomatásáról gondoskodva van, kéri annak kiosztását elrendelni, hogy annak idején tárgyalás alá vehetessék.

E napokban a költségvetés tárgyalása fog megkezdni. Sajnos, hogy ismét hosszas vitákra lesz alkalom, miután a könnyű ebben elintézendő differenciák értekezletek utján elenyésztesítésére szánt kísérlet, a balközép egy részének indokolatlan ellenzésénél hajátörést szenvedett. Pedig ez uttal is jobb lesz vala a pártérdeket az általános közérdeknek alárendelni.

Oroszország és Andrássy.

— A „Zastava“ e cím alatt megjelent cikke a felett elmélkedik, mily állást kellene Oroszországnak Magyarország-Ausztriával szemben foglalni, ha ez utóbbi hatalom a kelet szláv törzseit támadná meg.

Magyarország-Ausztriának — ugymond — nem szabad a keleti kérdés megoldásába vegyülni, s ha mégis tenné ha a kelet népeit szabadságuk kivívásában, a nemzeti államok felállításában fegyveresen akadályozná — mögötte álland Németország.

A cikkíró hivatkozik az orosz sugalmazott lapok nyilatkozataira, melyek szerint ha Oroszország a szlávok pártjára állana, összeütközést idézhetne elő Németországgal; azonban Oroszország még nincs úgy felkészülve, hogy Németország és Magyarország-Ausztria együttes támadásait visszautasíthatná, nem lesz mindaddig, míg keleten a nemzeti védelem kellően nem szerveztetett. Ha az említett harcban Oroszország veszne, akkor azon veszedelemnek teszi ki magát, hogy lengyel királyság állítatik helyre Németország védelme alatt, a minnek az lenne eredménye, hogy Oroszország elvesztené európai jelentőségét s politikai hatáskörével Ázsiára szorítottatná, s mi azt mutatja, hogy Oroszország e harcban többet veszít, mint a mennyit nyerhet a legkedvezőbb esetben; nem szabad nyílt küzdelemre kelnie Németországgal mindaddig, míg Franciaország nem erősödik meg annyira, hogy Németországot a másik oldalról foglalkoztathassa.

A „Zastava“ nem osztja ezen nézetet. Szerinte ha Oroszország megengedi, hogy Németország és Ausztria-Magyarország előzőnljék a keletet, az orosz vissza lesz szorítva Ázsiába, mert Németország nem fog várni arra, míg Franciaország megerősödik. Franciaország — ugymond — a „Zastava“ hár mennyire legyen meggyengítve a német haderő nagyrésztét az új határok védelmére kényszerítendő; de legyen bármiként Oroszország nem engedheti meg, hogy valaki a keleti

népek felszabadítását, egyesülését akadályozza, legyen ez a valaki a német császárság, vagy Andrássy.

A „Zastava“ cikke így végzi: Szegény Andrássy! neki kell a furdót kiönteni, akár segít neki Bismarck, akár nem, mert természetében van az egyiptomi vér, mely nyugodni nem hagyja s akkor vulkanikus alapon áll, melyen nem nyughatik. Továbbá figyelmezteti Oroszországot, hogy eljött az idő, az idő ma nemcsak pénz, de élet, s ha a Balkánon az első kísérlet meghiusul, s az első sváb falu telepítettik Prizra vagy Novi-Bazar vidékére — már késő lesz, nagyon késő.

KÜLFÖLDI HIREK.

Bécs, nov. 24. A „Presse“ szerint a kormány programjának főbb pontjai: Az alkotmány szigorú keresztültelése, semmi kiegyezés, de méltányos egyezkedés a lengyelekkel, az egyenes választások szükségének elvi elismerése, a landwehr különös kiképzése a magyar honvédség példájára, a három törvénytelen tartománygyűlés azonnali és későbbi időre az összes tartománygyűlések felszámolása.

Prága, nov. 24. Az itteni feudalista pártvezérek azt állítják, miszerint sikerült nekik a federalista párt itt időző képviselőit azon elveknek megnyerni, melyek a fundamentalis cikkekkel betöltését igénylik, Clam és Rieger megbíztattak a federalisták által ezután követendő aktióra nézve tervezetét dolgozni ki; előlegesen is abbau történt megállapodás, miszerint a federalisták jövő programjának inkább tovább kell menni, de a sarkalatos cikkeknek megszoríthatniuk nem szabad. Az izgatásnak e szellemben a legmesszehatóbbnak kell lenni és a federalista-congressus egy határozata kimondja, miszerint az izgatásnak Magyarországra is át kell vitetnie, és a magyar kiegyezés ellen irányulnia.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, november 28.

— A légszuszítási társulat által deczember hóra beadott világitási naptár szerint a világitás jövő pénteken decz. 1-én veszi kezdetét.

— A magy. kölesönről írja a „T. Presse.“ Azon 80 millió tnyi kölesön, mely a magy. kormány és franco bank s illetőleg magy. földhitel-részvény-társaság között köttetett, nem fog előbb aláírásra kibocsáttatni, mielőtt az osztr. magy. értékpapiroknak a londoni tőzsdén leendő felvétele ellen nem viseltetnek ugyan oly ellenséges indulattal, mint az osztr. papírok ellen; azonban úgy mond a „Presse“ — a kettőt nem lehet egymástól elválasztani s így valószínű, hogy a tárgyalás eredménytelen lesz.

— Az erdélyi román nép- és irodalomművelő-társulat egy évi fennállása alatt 21 joghallgatót, 6 bölcsészeti hallgatót, 5 technicust, 2 praeparandistát, 2 agronomistát, 18 gymnasistát részesített ösztöndíjban; a legnagyobb ösztöndíj-összeg 400 ft. — Ezeken kívül a társulat jutalmakat osztogatott a szorgalmatos mesterséget tanuló ifjak között is.

— **Sajtóhiba.** Tegnap lapunk „A cholera Galaczon“ című 4-ik újdonságában Braila helyett hibásan szedetett Brassó, hol a cholera híre helye sincs.

— **A kéményseprő és a medve.** A Svájczban történt Camogasca völgyben, hogy egy havasi faluba igyekvő kéményseprő nagy fáradtsággal mászott meg egy újjába gördült hótorlatot, de ime mire a tetejére jutott szemközt találta magát egy izmos medvével; a macskát is megdöbönt, de még jobban a kéményseprő, a vége is az lett, hogy pár másodperc alatt kettő fel futottak — mindketten megijedtek egymástól.

* „Krons“ nyugdíj- és életbiztosító-társulat. A mint lapunk hirdetési rovatából látható, ez intézet, bevezetvén az előmunkálatokat, üzletét megkezdte. Tudva van hogy e társulatot az igen mozgékony bécsi Wechselbankpárt fogja, s az üzletnek oly gyors megkezdése mindenesetre a vezérigazgatóság tevékenységéről és erélyeségről tanuskodik.

— **Egy híres boxirozó angol lord** verekedő kedvében lévén, épen meglátott egy izmos szántóvető embert s felszólítja, nem lenne e kedve birkozni? A munkás végignézi, szót sem szól, csak karját tárja ki. A két viador összeülkezik s a lord csak azon veszi magát észre, hogy a másik pillanatban átrepült a kerítésen. Ellenfelével meg lehetett elégedve. Oldalait simogatva összeszedte magát, s „Derék! — szolt a kerítésen át — ön pompás ember. Ezentúl jó barátok leszünk. Többször is megróbáljuk ezt. Azonban ha már engem átdobott, dobja át lovat is a kerítésen.“

(**Neerolog.**) Idősb Czirják Jánosné, született Zachariás Julia; gyermekei: Czirják Sámuel, neje Reschner Emilia és gyermekeik: Czirják Róza, férje Bodola Károly gyermekeivel; Czirják János, neje Zachariás Emilia gyermekeivel; Czirják Adolf; Czirják Károly, neje Reschner Luiza gyermekeivel; Czirják Julia, öz. Striczky Antalné gyermekeivel; Czirják Ferencz, Albert és Sándor a magok, úgy öv. Zachariás Mihályné szül. Liedemann Károlina és számos rokonaik nevében fájdalomdukt kelbel jelentik a felejtetetlen jó emlékü férj, atya, nagyatyja és rokon, néhai idősb Czirják János, választott polgár, szappan- és gyertyagyáros, élete 78-dik, boldog házassága 40-ik évében, hosszas szenvedés után, folyó hó 24-én történt csendes kimúlt. A hű családapája, a kitünő polgár és keresztény — ki egy félésszázadot meghaladó korszakokat át, a családapája, polgár és ember kötelességeit, a szó legnemesb értelmében teljesítette, kinek fáradhatatlan munkássága nemcsak mulandó jólétet akart szerezni kedves övének, de nemes lelkenek hő érzelmeit is öntötte azok szívébe és kötelességének érzetétől áthatva, őket tanította a jót szeretni, a helyest minden körülmények között véghezvinni — nincs többé! Sirba szállt életének áldásosan felhasznált napjai után, hogy Isten kezéből elvegye az igazság koronáját ama jobb hazában, hol földi hűség záloga a jók örök üdvének. Aludj békeben felejtetetlen jó férj és atyánk! Hült tetemei f. hó 28-kán délután 3 órakor, hídutcai 306. sz. házából — felettök tartandó halotti könyörgés után — fognak az örök nyugalomnak

átadatni, mely végső tiszteltetlétre szomoruan hivatnak meg a rokonok, barátok és ösmerősök. A béke szelleme lengjen hamvai felett! Kolozsvárt, november 24-kén 1871

(—) **Nemzeti színház.** November 26-án „Pünkösdi királyné“. Eredeti népszínmű Szigilgetitől. — E tarka bohózat kétségkívül mulatságos vasárnapi darab. A szerzőnek célja e műben, a szülőktől a gyermekekbe oltott számító pénzlázt — neveltségessé tenni, — szép irányú tárgya, élethű alakjai folyvást mulattatják a közönséget; hozzájárul még, hogy színészeink is félreismerhetlen jövedel játszanak e darabban, — a közönség élénken megtapsolá az egyes szereplőket.

November 27-én Offenbach „Párisi élet“-e került színtre. E vidám kedélyű operette, tarka bohósága és dallam gazdagságáért, egyik élénk műve Offenbachnak, s főleg ha a szereplők is oly kedvvel játszanak — mint ma, minden esetre egyik kedvelt repertoír darabunk marad. — A nő szereplők közül kiemeljük Szilágyiné és Darai Károlin kisasszonyt, kik bravúrral énekelték szerepeiket — s főleg ez utóbbinak mind mozdulatában mind játékában megvolt az operette nélkülözhetlen kelése — az elevenség. — Zajongi, Kassai és Szilágyi szerepeikben kedvvel működtek.

Szerdán, november 29-én Gerecsné M. L. jutalomjátékául: „Fekete Domino“. Vig opera 3 felv.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Nov. 21-ről: 5% Metalliques 58.30. 5% Nemzeti kölesön 67.80. 1860-diki államkölesön 99.90. Bank-részvények 820. Hitelrészvények 310.—. London 117.—. Ezüst 116.09. Cs. kir. arany 5.58. Napoleondor 9.34 1/2.

Földfehermentesítési kötvények: Magyar 79.75. Temesi 77.75. Erdélyi 75.25. Horv.-Slavon —.—.

Id. felelős szerkesztő: Sándor János.

Nyilttér.

(277)

9 — *

Titkos betegségeket és tehetetlenséget

(elgyengült férfierő)

gyógyít gyökeresen fényes és tartó

biztosítása mellett

HANDLER MÓ

orvos- és sebésztudor, szülés és sz

Rendel naponként délelőtt 11 óra

délután 3 óráig 5-ig.

Lakik Pesten, Lipót-város, nádorutca

1-ső emelet 14. sz.

Díjjal ellátott levelekkel válasz adatik.

V. **Beküldetett.** 27. Minden betegnek erő és egészség, orvosság és költség nélkül.

Revalesciére du Barry Londonból.

Minden betegség gyógyítása gyógyszer és költség nélkül a delicat Revalesciére du Barry által Londonból, a mely gyermekeknek és felnőtteknek 50-szer megtakarítja a gyógyítási költséget.

72,000 gyomor-, ideg-, altesti-, mell-, tüdő-, gége-, hang-, lélegzés-, mirigy-, vese- és húgyhólyag-baj gyógyítása, a miről kívánságra másolatok ingyen és bérmentesen küldetnek.

Gyógy. sz. 64.210.

Nápoly, 17. april 1862.

Uram! Egy májbaj következtében 7 év óta borzasztó állapotban voltam, elsoványodtam, s kinlódiam. Nem valék képes imi vagy olvasni; minden izom reszkett testemben; rossz emésztés, folytonos álmatlanság szüntelen ideg ingerben tartott, mely ide oda üzött, soha nyugtot nem adott; e mellett mindig buskomor valék. Sok orvos kimerült gyógyításomban, de bajaimat nem enyhíté. Teljes kétségbeesésben megkísértem önnek Revalesciére du Barry-ját, s most, miután 3 hónapig télem vele, hálát mondok az Istennek. A Revalesciére

legnagyobb dicsőretet érdemel, visszaadta tökéletesen egészségemet s abba a helyzetbe tett, hogy társadalmi állásomat ismét elfoglalhatom.

Öszinte hálával és teljes tiszteltel

Bréhan marquise.

Táplálóból lévén a húsnál, a Revalesciére felnőtteknél és gyermekeknek 50-szer behozza árát gyógyszerekkel szemben.

1/2 fontos bádóg szelencékben 1 ft. 50 kr. 1 1/2 2 ft. 50 kr., 2 1/2 4 ft. 50 kr., 5 1/2 10 ft., 12 1/2 20 ft., 24 1/2 36 ft.

Revalesciére csokoláde poralak- és táblákban: 12 csészére 1 ft. 50 kr. 24 csészére 2 ft. 50 kr.

48 csészére 4 ft. 50 kr. poralakban 120 csészére 1 288 csészére 20 ft. 576 csészére 36 ft.

Kapható: Barry du Barry és társa által Bécsben, Wallischgasse 8. és Faulk József fűszerkereskedésében Pesten Töröknél, Brünben Eder F.-nél, Kolozsvárt Binder K. úr gyógytárában bel-monostorutca a Redoutte során. Továbbá: Kronstädter József úrnál kül-monostorutca 134 sz., bel-monostorutca 175 sz. és főtér 2. szám a zalogintézetnél, valamint minden városban jó gyógyszereszeknél és fűszerkereskedőknél; a bécsi ház ezen feljül mindenütt elküldi postai utalvány vagy utárvét mellett.

„Kronos“

nyugdíj- és életbiztosító-társulat

PESTEN.

Alaptőke:

két millió forint o. é.

Iroda: Váci-utca, a „vastuskóhoz“ I. emelet

A kik vezér-, fő-, vagy kerületi ügynökséget kívánnak vállalni, forduljanak ebbeli ajánlataikkal egyenesen az igazgatósághoz Pesten.

Van szerencsénk ezennel a nagyérdemű közönség tudomására hozni, hogy a magas magy. kir. kereskedelmi miniszterium folyó 1871. évi nov. 18-áról keltezett 11299/71. számú engedélye alapján a

„KRONOS“ nyugdíj- és életbiztosító-társulat

Pesten

üzleti tevékenységét a mai nappal megkezdte.

Díjszabályaink megállapításánál kiterjeszkedtünk az életbiztosítás terén eddigelé felmerült minden biztosítási módokra s alig létezik a gyakorlat terén üdvösnek bizonyult biztosítási kombináció, melyet a legkedvezőbb feltételek mellett ne teljesíthetnénk. — A biztosítási módok sokszersége s a lehető legjutányosabbra szabott díjtételek mellett a díjak befizetését illetőleg mindenemű kedvezményekben részesítjük a biztosított és

két millió frt. alaptőkénnkel

megkiváncsolt biztosítottot nyújtunk elvállalandó kötelezettségeink teljesítése iránt.

Pest, 1871. november 15.

1—10

(336)

Az igazgatóság.